

سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

رایزنی فرهنگی اتوپی

ورزش ها و اوقات فراغت مردم

در اتوپی

سال ۱۴۰۰

مقدمه:

اتیوپی کشوری با تاریخ و فرهنگ و قدمت هزاران سال ، هنوز گذشته خود را به طور کامل مستند و درک نکرده است. در حال حاضر بیش از ۲۹۳ ورزش و بازی سنتی و فرهنگی ثبت شده در اتیوپی وجود دارد.

اولین شواهد در مورد یکی از این بازی ها در Yeha اتیوپی امروزی و Matara اریتره امروزی یافت شد و گفته میشود قدمت آن بین قرن های ۶ و ۷ میلادی در زمان پادشاهی قدرتمند آکسومیت است و به صورت تکه های یک تخته سفال با چندین برش سنگ می باشد.

در قرن چهاردهم ، گیورگیس از سگلا که "اسرار آسمان و زمین" را در Ge'ez نوشت ، از کلمه qarqis نام برد، که کلمه ای Ge'ez است و به بازی های رومیزی Gebeta و Senteraj اشاره دارد.

اعتقاد عمومی بر این است که Gebeta که معمولاً Mancala نامیده می شود یکی از قدیمی ترین بازیهای رومیزی تاریخ بشر است.

بسیاری از مورخان تاکید دارند Gebet'a، که به طور گسترده در سراسر جهان امروزه به آن mancala می گویند، یکی از قدیمی ترین بازی های تخته ای است که در اتیوپی در میان بزرگسالان و کودکان انجام شده است.

اعتقاد بر این است که این بازی باستانی برای اولین بار در قرن ۶ یا ۷ میلادی در اتیوپی انجام شده است. اولین شواهد بازی برخی از قطعات ساخته شده از سفال و چندین سنگ صخره در Matara در اریتره و Yeha در اتیوپی بوده است.

Gebet دارای یک قانون است و آن اینکه بتوانید سنگ‌های بیشتری از حریف جمع کنید و البته با نام‌های متعددی نیز شناخته می‌شود. به عنوان مثال در بعضی مناطق به عنوان Gebet شناخته شده است و در بعضی جاهای دیگر با عنوان Qarqis که یک کلمه از زبان Geez است، و در جاهای دیگر به آن lamlameta می‌گویند و به معنی «زوج‌ها» است و همیشه توسط مردان بازی می‌شود.

صفحه بازی toma tagéga نام دارد و شامل دو ردیف موازی چاله که در هر طرف شش عدد از آنها وجود دارد، است.

قطعات بازی دانه‌ها، لوبیاها، سنگ‌ها، صدف‌های کوچک و یا تکه استخوان‌ها هستند که در حین بازی در داخل سوراخ‌ها قرار داده شده و منتقل می‌شوند.

بازی با سنگ شروع می‌شود (به آنها بذر گفته می‌شود) به طور مساوی بین دوازده سوراخ بازی توزیع شده است (در یک بازی ۴۸ سنگی، ۴ دانه سنگ در هر سوراخ قرار می‌گیرد) اولین بازیکن در فرایندی که به عنوان کاشت شناخته می‌شود، سنگ‌ها را از یکی از سوراخ‌ها خارج می‌کند و باید حرکت او در جهت عقربه‌های ساعت باشد، یک سنگ را در هر سوراخ انداخته تا زمانی که سنگ‌های برداشت شده گزینه دیگری نداشته باشد.

هنگام کاشت، اگر آخرین بذر در یک سوراخ اشغالی فرو رود، تمام محتویات آن سوراخ باید برداشته شوند. این روند معمولاً تا زمان کاشت در یک سوراخ خالی دیگر ادامه خواهد یافت.

حرکت بازیکن وقتی تمام می‌شود که آخرین بذر کاشت در یک گودال خالی ریخته شود. اگر آن گودال در ردیف خود بازیکن باشد و گودال مقابل در ردیف حریف دقیقاً دو دانه داشته باشد، در آن صورت ضبط دانه‌ها اتفاق می‌افتد. در این حالت، تمام دانه‌های حریف در هر گودال حاوی دو دانه از صفحه جدا می‌شود. بازی زمانی به پایان می‌رسد که یکی از بازیکنان هیچ دانه دیگری نداشته باشد. سپس، حریف تمام دانه‌هایی را که روی تخته باقی مانده است ضبط می‌کند. برنده بازیکنی است که بیشتر دانه‌ها را به دست آورده باشد.

اتیوپیایی ها در بسیاری از ورزش ها در عرصه جهانی شرکت می کنند، اما بیشترین شهرت را دوندگان این کشور به خود اختصاص داده اند. اتیوپی عمدتاً به این دلیل که در دویدن در مسافت های میانی و طولانی به موفقیت بزرگی دست یافته در دنیا برای خود اعتباری به دست آورده است.

اتیوپی برای اولین بار در سال ۱۹۵۶ در المپیک شرکت کرد و از آن زمان به استثنای تعداد معدودی استثنا که در سالهای (۱۹۷۶، ۱۹۸۴ و ۱۹۸۸) تیمی اعزام نشد در سایر المپیک ها حضور فعال داشته است.

اتیوپی همچنین یکی از معدود کشورهای آفریقایی است که در بازی های المپیک زمستانی شرکت کرده است که برای اولین بار در سال ۲۰۰۶ ورزشکاران خود را به آنجا اعزام کردند. در مجموع، آنها از بازی های المپیک ۲۰۱۲ مجموعاً ۴۵ مدال المپیک را به خانه خود برده اند. از المپیک تابستانی. ۲۱ مدال طلا، ۷ نقره و ۱۷ برنز که همگی از مسابقات دو و میدانی به دست آمده است.

اوقات فراغت در اتیوپی

علیرغم مشکلات اقتصادی و تورم نسبتاً بالای حاکم بر جامعه؛ مردم اتیوپی مردمانی شاد و سرخوش به شمار می روند و معمولاً بدون توجه به آینده ای که عمدتاً در برگیرنده مشکلات فراوانی برای آنها خواهد بود روزگار خود را سپری می نمایند. در این ارتباط معمولاً مردم شهری و روستائیان سعی می کنند در روزهای پایان هفته فارغ از مسائل کاری، ساعات خوبی را در کنار خانواده های خود سپری نمایند. شهرنشینان در تعطیلات آخر هفته معمولاً به دیدار اقوام و خویشاوندان درجه اول خود شتافته و ساعاتی را به گفتگو و صحبت سپری می نمایند در حالی که نوشیدن قهوه و صرف شیرینی جات محلی بخش اصلی این گردهمایی های خانوادگی به شمار می رود. جدای از آن خرید از فروشگاه های محلی و سوپرمارکت های بزرگ نیز از دیگر برنامه های ثابت خانواده های شهری و فراهم آوردن مایحتاج مورد نیاز است. برخی از شهرنشینان نسبتاً متمول به ویژه ساکنان شهرهای بزرگ در روزهای آخر هفته معمولاً به تماشای فیلم های سینمایی مورد علاقه خود که محصول کشورهای آمریکا، ایتالیا و هندوستان است می روند. گروه هایی از خانواده های اتیوپی نیز که به هنر

تئاتر علاقه مندند در روزهای آخر هفته در سالن های تئاتر حضور می یابند. شرکت در جشنواره های سنتی که معمولاً در پایان هر هفته در آدیس آبابا و دیگر شهرهای کشور برگزار می گردد از دیگر برنامه های مردمان شهری اتیوپی است که ساعاتی شاد توأم با آواز و گاه رقص و پایکوبی را برای آنان فراهم می آورد. صرف مشروبات محلی الکلی و حضور در کلوب های شبانه و دیسکو نیز از دیگر تفریحات آخر هفته است که بیشتر به جوانان تأثیرپذیر از فرهنگ غربی (اعم از جوانان مسلمان و مسیحی) اختصاص دارد. به موازات آن گروه زیادی از نوجوانان و جوانان نیز در کوچه های خاکی شهرها به ورزش فوتبال و والیبال پرداخته و یا در سالن های ورزشی حضور می یابند.

جدای از آن بسیاری از خانواده های شهرنشین در تعطیلات پایان هفته به دیدار والدین خود که در روستاهای اطراف زندگی می کنند می روند و در بازگشت نیز برخی مایحتاج خود نظیر گوشت، مرغ، میوه و سیفی جات را با قیمت های پایین تر خریداری می کنند.

در روستاها تعطیلات آخر هفته چندان تفاوتی با دیگر روزهای هفته ندارد. روستائیان همچون دیگر روزها رهسپار مزارع کوچک کشاورزی خود می شوند در عین حال با سفر شهرنشینان به روستاها محافل خانوادگی رونق یافته و روستائینی که میزبان فرزندان و خویشان درجه اول خویش می گردند از آنها به نحو شایانی پذیرایی می کنند. البته تفریحاتی نظیر بازی های محلی، فوتبال، والیبال و مسابقات دومیدانی در روستاها در زمره تفریحات معمول روستائیان است که در روزهای آخر هفته برگزار می گردد. علاوه بر آن مراسم ازدواج در روستاها که همواره در روزهای پایان هفته صورت می گیرد واقعه مهمی است که موجی از شادی را برای مردمان ساده دل و مهربان روستایی به بار می آورد و در این جشن ها که معمولاً چند روز به طول می انجامد اکثر خانواده های ساکن آن روستا شرکت می کنند. کوهنوردی و شنا در رودخانه ها از دیگر تفریحات روستائیان است که در آخر هفته ها انجام می شود. در کنار آن شرکت در جشن ها و مناسبت های محلی نیز از برنامه های ثابت مردمان روستایی اتیوپی است.

در برخی روستاهای مناطق صحرایی اتیوپی مانند آفار و سومالی ، نیز در پایان هفته ها مسابقات شترسواری برگزار می شود که از هیجان زیادی برخوردار است و برخی از شهرنشینان نیز برای مشاهده این مسابقات به روستاها سفر می کنند و این مورد جزو یکی از جاذبه های گردشگری در اتیوپی شده است.

ورزش

ورزش در مجموع بخشی از فرهنگ بومی این کشور محسوب شده و از قدیم جایگاه والایی در بین مردمان شهری و روستایی داشته است از این روی مردم اتیوپی در سطح قاره آفریقا مردمانی ورزش دوست قلمداد می شوند که معمولا در طول روز ساعاتی را به فعالیت های بدنی اختصاص می دهند.

مهم ترین ورزش رایج و معمول در این کشور که با خصوصیات فیزیکی مردم این کشور نیز تطابق کامل دارد و از این بابت نام اتیوپی را بارها در سطح جهان طنین انداز ساخته ورزش دو میدانی است. بیشترین موفقیت های ورزشکاران اتیوپیایی در عرصه های بین المللی نیز در دهه های اخیر مربوط به مسابقات دو میدانی بوده است بطوری که دوندگان اتیوپیایی بارها موفق به کسب مدال طلا در مسابقات جهانی شده و در رشته های مختلف دو میدانی اعم از دو سرعت و دو استقامت در سطح جهان بی رقیب محسوب می شوند.

گمانه زنی های مختلفی درباره عوامل موفقیت دوندگان اتیوپیایی وجود دارد. بسیاری از ورزشکاران دونده اتیوپیایی که از گمنامی به این مقام دست یافته اند معمولا در روستاهای مناطق مرتفع اتیوپی زندگی می کنند و آب و هوای لطیف این مناطق انرژی فراوانی به آنها می بخشد. علاوه بر آن می توان گفت دوندگی در سرشت و ذات مردم اتیوپی وجود دارد و این امر در مناطق روستایی که مردم هنوز به بهره گیری از وسایل نقلیه عمومی عادت نیافته اند خصوصا در هنگام آوردن آب از چشمه، جمع آوری هیزم یا طی راه های طولانی برای رفتن به مدرسه یا خرید ملزومات بشدت رواج دارد. جدای از آن، فیزیک بدنی مردمان اتیوپیایی سخت و محکم است و با وجود آن که اکثر اتیوپیایی ها لاغراندام می باشند ولی بدلیل استفاده مداوم از گیاه تف که خوراک اصلی غذای اینجرا از آن تهیه می شود و سرشار از پروتئین، آهن و کلسیم است پتانسیل سرشاری را عاید آنها می سازد.

جدای از دو و میدانی؛ ورزش فوتبال از جایگاه والایی در این کشور برخوردار است و همانند بسیاری از نقاط جهان، اتیوپیایی ها نیز از طرفداران پروپا قرص فوتبال بشمار می روند. فدراسیون فوتبال

اتیوپی که در سال ۱۹۴۳ تاسیس شده و یکی از قدیمی ترین فدراسیون های فوتبال در قاره آفریقا محسوب می گردد نظارت و سرپرستی بر فعالیت های باشگاه های ورزشی و تیم ملی فوتبال اتیوپی را برعهده دارد. لیگ فوتبال این کشور از لیگ های نسبتاً منظم قاره آفریقا است و ۱۶ تیم در لیگ برتر فوتبال اتیوپی مشارکت دارند.^۱ با وجود قدمت فدراسیون فوتبال اتیوپی؛ تیم ملی اتیوپی بدلیل سوء مدیریت در دهه های اخیر در ردیف ضعیف ترین تیم های فوتبال آفریقا قلمداد شده است. این تیم از سال ۱۹۸۲ موفق به حضور در جام ملت های آفریقا نشده و هرگز به جام جهانی راه نیافته است با این حال برخی از فوتبالیست های اتیوپیائی در تیم های باشگاهی آفریقای جنوبی و برخی از کشورهای اروپائی بازی می کنند.

تنیس روی میز از دیگر ورزش هایی است که جدیداً مورد اقبال فراوان جوانان شهرنشین این کشور قرار گرفته و در مدارس و دانشگاه ها نیز به این ورزش جذاب و کم هزینه توجه می گردد.

^۱ البته طی چند سال گذشته و بروز اختلاف هایی در فدراسیون فوتبال اتیوپی موجبات آشفتگی و بی نظمی لیگ فوتبال این کشور را فراهم آورده است .

ورزش های بومی

جدای از دو و میدانی که بنوعی ورزش ملی و درعین حال بومی این سرزمین محسوب می شود "جنا" (که ورزشی شبیه به هاکی است) و اسب سواری از ورزش های محلی پرطرفدار این کشور محسوب می شوند.

جنا قدیمی ترین بازی است که در اتیوپی انجام می شود و قرن ها است که مورد علاقه مردم بوده و مورد استفاده قرار گرفته است، با این حال ، تاریخ دقیق و زمان خلقت این بازی مشخص نیست. دو افسانه وجود دارد که ممکن است بیانگر اختراع این ورزش در قرن های اول میلادی باشد.

افسانه اول می گوید وقتی خبر تولد حضرت عیسی (ع) به چوپانان اتیوپی رسید، آنها از روی خوشحالی شروع به زدن توپ های گرد با چوبهای دستی خود نمودند و به این ترتیب هاکی روی زمین ایجاد شد.

با این حال افسانه دوم کمی متفاوت است. قهرمانان آن سه مرد خردمند هستند که پس از دیدار حضرت عیسی (ع) ، به خانه بازگشتند. در طول سفر خود با مردی روبرو شدند که واقعیت تولد را انکار کرد. سپس آنها این شخص را به قتل رساندند و با سر او شروع به بازی جنا کردند.

طریقه و کیفیت بازی جنا به این صورت است که هر تیم حداقل ۷ بازیکن دارد و یکی از آنها دروازه بان است. بازیکنان می توانند در هر زمان توسط افرادی که روی نیمکت منتظر هستند جایگزین شوند.

توپ این بازی اندازه تنیس بوده و از ریشه درخت ساخته شده و تزئین شده است بنابراین رنگ های آن دید آن را بهبود می بخشد. از طرف دیگر، چوب این بازی از شاخه های اکالیپتوس ساخته شده و در انتها گرد می شود و کمی از شانه بازیکنان بلندتر است.

زمین بازی ۳۰۰ متر طول و ۲۰۰ متر عرض دارد. برای گرفتن امتیاز ، بازیکنان باید توپ را به دروازه حریف بزنند.

بازی به دو نیمه ۳۰ دقیقه ای تقسیم می شود و برنده تیمی است که بیشتر گل می زند. همچنین بعد از ۳۰ دقیقه اول ۱۰ دقیقه وقفه وجود دارد. در صورت تساوی ۲۰ دقیقه وقت اضافه وجود دارد.

منابع:

- www.nationsencyclopedia.com/Ethiopia/Sport
- www.everyculture.com/ethiopia
- <https://www.topendsports.com/world/countries/ethiopia.htm>
- <https://www.traditionalsports.org/traditional-sports/africa/genna-ethiopia.html>